TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. vasario 4 d.*

„Laisvė teikti paslaugas — SESV 56 straipsnis — Azartiniai lošimai — Sporto lažybų valstybės monopolis — Išankstinis administracinis leidimas — Netaikymas privatiems subjektams — Statomų sumų rinkimas kitoje valstybėje narėje įsteigto subjekto sąskaita — Baudžiamosios sankcijos — Sąjungos teisei prieštaraujanti nacionalinė nuostata — Teisės atėmimas — Perėjimas prie sistemos, kurioje numatytas ribotas koncesijų privatiems subjektams skaičius — Skaidrumo ir nešališkumo principai — Direktyva 98/34/EB — 8 straipsnis — Techniniai reglamentai — Paslaugų taisyklės — Pareiga pranešti“

Byloje C-336/14

dėl 2013 m. gegužės 7 d. *Amtsgericht Sonthofen* (Zonthofeno apylinkės teismas, Vokietija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2014 m. liepos 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Sebat Ince

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmosios kolegijos pirmininko pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, teisėjai A. Borg Barthet, E. Levits, M. Berger ir S. Rodin (pranešėjas),

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. birželio 10 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Sebat Ince, atstovaujamos advokatų M. Arendts, R. Karpenstein ir R. Reichert,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Möller,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos advokatų P. Vlaemminck, B. Van Vooren ir R. Verbeke, ir M. Jacobs, L. Van den Broeck ir J. Van Holm,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos E.-M. Mamouna ir M. Tassopoulou,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. Braun ir H. Tserepa-Lacombe,

susipažinęs su 2015 m. spalio 22 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: vokiečių.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su SESV 56 straipsnio ir 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/34/EB, nustatančios informacijos apie techninius standartus, reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisykles teikimo tvarką (OL L 204, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 20 t., p. 337), iš dalies pakeistos 1998 m. liepos 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/48/EB (OL L 217, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 21 t., p. 8, toliau – Direktyva 98/34), 8 straipsnio išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant dvi sujungtas baudžiamąsias bylas prieš S. Ince, kuri kaltinama tarpininkavimu sporto lažybose Bavarijos federalinės žemės teritorijoje be kompetentingos institucijos išduoto leidimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 98/34 5–7 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(5) kadangi prieš priimant technines nuostatas Komisijai labai svarbu turėti reikiamą informaciją; kadangi dėl tos priežasties valstybės narės, kurių reikalaujama padėti jai atlikti uždavinį pagal Sutarties 5 straipsnį, privalo pranešti apie savo techninių reglamentų projektus;

(6) kadangi visos valstybės narės taip pat privalo būti informuotos apie techninius reglamentus, kuriuos numato priimti bet kuri valstybė narė;

(7) kadangi vidaus rinkos tikslas yra sukurti aplinką, palankią įmonių konkurencingumui; kadangi geresnis informacijos pateikimas yra vienas iš būdų padėti įmonėms geriau pasinaudoti šiai rinkai būdingais pranašumais; kadangi dėl to yra būtina ūkio subjektams suteikti galimybę įvertinti kitų valstybių narių pasiūlytų nacionalinių techninių reglamentų poveikį, numatant, kad bus reguliariai skelbiami projektų, apie kuriuos buvo pranešta, pavadinimai, ir naudojantis nuostatomis, susijusiomis su tokių projektų konfidencialumu.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje skelbiama:

„Šioje direktyvoje taikomos šios apibrėžtys:

1. „Gaminys“ – bet kuris pramonės gaminys, taip pat žemės ūkio ir žuvininkystės produktas.

2. „Paslauga“ – bet kuri informacinės visuomenės paslauga, t. y. paprastai už atlyginimą per atstumą, elektroninėmis priemonėmis ir asmeniškų paslaugų gavėjo prašymu teikiama paslauga.

<…>

3. „Techninė specifikacija“ – dokumente pateikti reikalavimai tokioms gaminio charakteristikoms kaip kokybės lygiai, darbiniai parametrai, sauga ar matmenys, taip pat reikalavimai parduodamo gaminio pavadinimui, terminijai, simboliams, bandymams ir bandymų metodams, pakavimui, žymėjimui ar ženklinimui etiketėmis ir atitikties įvertinimo procedūroms.

<…>

4. „Kiti reikalavimai“ – gaminiui keliami kiti nei techninė specifikacija reikalavimai, kuriais siekiama apsaugoti pirmiausia vartotojus ar aplinką ir kurie turi įtakos į rinką patekusio gaminio būvio ciklui, kaip antai jo naudojimo, perdirbimo, pakartotinio naudojimo ar utilizavimo sąlygos, jeigu jos gali žymiai [labai] paveikti gaminio sudėtį, esmines savybes ar jo pardavimą.

5. „Paslaugų taisyklė“ – tai bendro pobūdžio reikalavimas, susijęs su paslaugų verslo steigimu ir vertimusi juo, kaip nurodyta 2 punkte, ypač nuostatos, susijusios su paslaugos teikėju, paslaugomis ir paslaugų gavėju, išskyrus bet kokias taisykles, kurios nėra konkrečiai skirtos minėtame punkte nurodytoms paslaugoms.

<…>

11. „Techninis reglamentas“ – techninės specifikacijos ir kiti reikalavimai arba paslaugų taisyklės, įskaitant atitinkamas administracines nuostatas, kurių būtina laikytis *de jure* ir *de facto*, parduodant, teikiant paslaugą, steigiant paslaugų verslą arba naudojant valstybėje narėje ar didžiojoje jos dalyje, taip pat valstybių narių įstatymai ir kiti teisės aktai, išskyrus nurodytus 10 straipsnyje, draudžiantys gaminį gaminti, įvežti, parduoti ar naudoti, arba draudžiantys teikti paslaugą arba ja naudotis, arba steigti paslaugų teikėjo verslą.

<…>“

5 Šios direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Laikydamosi 10 straipsnio nuostatų, valstybės narės nedelsdamos pateikia Komisijai kiekvieno techninio reglamento projektą, išskyrus tuos atvejus, kai jis tik perima visą tarptautinio ar Europos standarto tekstą, kuomet užtenka pateikti informaciją apie atitinkamą standartą; jos taip pat pateikia Komisijai pagrindimą, kodėl būtina priimti tokį techninį reglamentą, jei priežastys nėra aiškios iš projekto.

Jei reikia ir jeigu nebuvo atsiųsta anksčiau, valstybės narės, perduodamos informaciją, tuo pačiu metu pateikia tiesiogiai ir iš esmės susijusių pagrindinių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatų tekstą, jei jo prireiktų šio techninio reglamento poveikiui įvertinti.

Valstybės narės iš naujo pateikia projektą pirmiau nurodytomis sąlygomis, jeigu jų atlikti šio projekto pakeitimai, labai keičiantys jo taikymo sritį, sutrumpina iš pradžių numatytą įgyvendinimo terminą, prideda techninių specifikacijų ar reikalavimų arba padaro juos labiau ribojančius.

<…>“

Vokietijos teisė

Federalinė teisė

6 Baudžiamojo kodekso (*Strafgesetzbuch*) 284 straipsnyje nustatyta:

„(1) Asmuo, kuris viešai organizuoja arba vykdo azartinius lošimus be administracinių institucijų leidimo arba suteikia tam reikalingus įrenginius, baudžiamas laisvės atėmimu iki dvejų metų arba bauda.

<…>

(3) Asmuo, kuris veikia 1 dalyje numatytais atvejais:

1. vykdydamas profesinę veiklą arba

2. organizuotoje gaujoje, kurios tikslas – nuolat daryti tokias nusikalstamas veikas,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trijų mėnesių iki penkerių metų.

<…>“

Sutartis dėl azartinių lošimų

7 Valstybine sutartimi dėl loterijų Vokietijoje (*Staatsvertrag zum Lotteriewesen in Deutschland*, toliau – Sutartis dėl loterijų), įsigaliojusia 2004 m. liepos 1 d., federalinės žemės sukūrė vienodą pagrindą organizuoti, vykdyti komercinius azartinius lošimus, išskyrus kazino, ir nustatyti jų vietą.

8 *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis konstitucinis teismas) 2006 m. kovo 28 d. sprendime dėl teisės aktų, kuriais perkeliama Sutartis dėl loterijų Bavarijos federacinėje žemėje, nusprendė, kad šioje federalinėje žemėje egzistuojantis lažybų dėl sporto varžybų valstybės monopolis pažeidžia Pagrindinio įstatymo (*Grundgesetz*) 12 straipsnio 1 dalį, užtikrinančią laisvę užsiimti profesine veikla. Šis teismas, be kita ko, konstatavo: kadangi šiuo monopoliu draudžiama organizuoti privačias lažybas, o atitinkami teisės aktai, kuriais būtų struktūriškai ir iš esmės, faktiškai ir teisiškai siekiama iš tikrųjų prisidėti prie tikslo sumažinti lošimų aistrą ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, nėra priimti, juo neproporcingai pažeidžiama garantuojama laisvė užsiimti verslu.

9 Valstybinėje sutartyje dėl azartinių lošimų (*Staatsvertrag zum Glücksspielwesen*, toliau – Sutartis dėl azartinių lošimų), įsigaliojusioje 2008 m. sausio 1 d., nustatytas naujas vienodas pagrindas organizuoti, vykdyti azartinius lošimus ir jiems tarpininkauti, siekiant atitikti *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis konstitucinis teismas) reikalavimus, nustatytus minėtame 2006 m. kovo 28 d. sprendime. Apie Sutartį dėl azartinių lošimų Komisijai buvo pranešta projekto rengimo stadijoje pagal Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalį.

10 Remiantis Sutarties dėl azartinių lošimų 1 straipsniu, jos tikslai yra tokie:

„1. užkirsti kelią priklausomybei nuo azartinių lošimų ir lažybų ir sudaryti sąlygas veiksmingai kovoti su priklausomybe;

2. apriboti azartinių lošimų pasiūlą bei nukreipti gyventojų potraukį lošti taip, kad, be kita ko, būtų užkirstas kelias lošimams, kuriems neišduotas leidimas;

3. užtikrinti nepilnamečių ir lošėjų apsaugą;

4. užtikrinti tinkamą azartinių lošimų eigą, lošėjų apsaugą nuo apgaulės ir užkirsti kelią nusikalstamumui, susijusiam su azartiniais lošimais ir kylančiam iš jų.“

11 Šios sutarties 4 straipsnyje nustatyta:

„(1) Organizuoti viešai prieinamus azartinius lošimus ar jiems tarpininkauti leidžiama tik gavus atitinkamos federalinės žemės kompetentingos institucijos leidimą. Draudžiama organizuoti tokius lošimus ir tarpininkauti jiems neturint šio leidimo (neteisėti azartiniai lošimai).

(2) Leidimas nesuteikiamas, jei azartinių lošimų organizavimas ar tarpininkavimas jiems prieštarauja 1 straipsnyje nustatytiems tikslams. Neturi būti suteikiamas leidimas tarpininkauti pagal šią valstybinę sutartį neteisėtiems azartiniams lošimams. Negali būti reikalaujama suteikti leidimo.

<…>

(4) Draudžiama viešai prieinamus azartinius lošimus organizuoti internetu arba dėl jų tarpininkauti.“

12 Šios sutarties 5 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Draudžiama viešai prieinamų azartinių lošimų reklama televizijoje <...>, internete ir naudojant telekomunikacijų įrangą.“

13 Tos pačios sutarties 10 straipsnis išdėstytas taip:

„(1) Kad pasiektų 1 straipsnyje įtvirtintus tikslus, federalinės žemės pagal teisės nuostatas turi pareigą užtikrinti pakankamą azartinių lošimų pasiūlą. Joms padeda techninis komitetas, kurį sudaro kovos su priklausomybe nuo azartinių lošimų ekspertai.

(2) Remdamosi įstatymu federalinės žemės privalo vykdyti šį uždavinį pačios arba per viešuosius juridinius asmenis ar privatinės teisės reglamentuojamas bendroves, kurių didžioji dalis akcijų tiesiogiai arba netiesiogiai priklauso viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims.

<…>

(5) Kiti asmenys, nepaminėti 2 dalyje, turi teisę organizuoti tik loterijas ir lošimus pagal trečiojo skyriaus nuostatas.“

14 Pagal Sutarties dėl azartinių lošimų 21 straipsnio 2 dalį pirmiausia buvo uždraustas sporto lažybų organizavimas ir tarpininkavimas dėl jų arba tokių lažybų reklamos siejimas su sporto renginių transliacija, atliekama radijo transliacijos arba televizijos tarnybų.

15 Šios sutarties 25 straipsnio 6 dalyje išvardytos sąlygos, kuriomis federalinės žemės, nukrypdamos nuo minėtos sutarties 4 straipsnio 4 dalies, galėjo organizuoti loterijas ir dėl jų tarpininkauti internete.

16 Šios sutarties 28 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta federalinių žemių galimybė pratęsti ją po to, kai ji baigs galioti 2011 m. gruodžio 31 d. Federalinės žemės šia galimybe nepasinaudojo. Tačiau jos visos, išskyrus Šlėzvigo-Holšteino žemę, priėmė nuostatas, numatančias, kad baigus galioti Sutarčiai dėl azartinių lošimų, jos normos lieka galioti kaip federalinių žemių teisės aktai, kol įsigalios nauja federalinių žemių sutartis. Bavarijoje nuostata dėl šio klausimo buvo išdėstyta 2007 m. gruodžio 20 d. Bavarijos įstatymo dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo (*Bayerisches Gesetz zur Ausführung des Staatsvertrages zum Glücksspielwesen in Deutschland*; *GVBl*, p. 922, *BayRS* 2187-3-I; toliau – Įstatymas dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo) 10 straipsnio 2 dalyje. Nei apie šį įstatymą, nei apie atitinkamas federalinių žemių priimtas nuostatas Komisijai nebuvo pranešta projektų rengimo stadijoje pagal Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalį.

Pakeista Sutartis dėl azartinių lošimų

17 Pakeista sutartis dėl azartinių lošimų (*Glücksspieländerungsvertrag*, toliau – Pakeista sutartis), sudaryta tarp federalinių žemių, Bavarijoje įsigaliojo 2012 m. liepos 1 d.

18 Pakeistos sutarties 1 ir 4 straipsniai iš esmės identiški Sutarties dėl azartinių lošimų 1 ir 4 straipsniams.

19 Pakeistos sutarties 10 straipsnyje nustatyta:

„(1) Kad pasiektų 1 straipsnyje įtvirtintus tikslus, federalinės žemės pagal teisės nuostatas turi pareigą užtikrinti pakankamą azartinių lošimų pasiūlą. Joms padeda techninis komitetas, kurį sudaro kovos su priklausomybe nuo azartinių lošimų ekspertai, turintys specialios mokslo ar praktinės patirties siekiant 1 straipsnyje nurodytų tikslų.

(2) Remdamosi įstatymu federalinės žemės privalo vykdyti šį uždavinį pačios arba per viešosios teisės reglamentuojamą subjektą, kurį valdo visos federalinės žemės, sutarties šalys [pakeitimas], arba per viešuosius juridinius asmenis ar privatinės teisės reglamentuojamas bendroves, kurių didžioji dalis akcijų tiesiogiai arba netiesiogiai priklauso viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims.

<…>

(6) Kiti asmenys, nepaminėti 2 ir 3 dalyje, turi teisę organizuoti tik loterijas ir lošimus pagal trečiojo skyriaus nuostatas.“

20 Pakeistos sutarties 10a straipsnyje „Eksperimentinė sporto lažybų išlyga“ nustatyta:

„(1) Siekiant geriau įvykdyti 1 straipsnyje nustatytus tikslus, visų pirma kovojant su juodąja rinka, konstatuota per vertinimą, 10 straipsnio 6 dalis netaikoma organizuojat sporto lažybas septynerius metus nuo pirmosios Pakeistos sutarties dėl azartinių lošimų įsigaliojimo dienos.

(2) Per šį laikotarpį sporto lažybos gali būti organizuojamas tik gavus koncesiją (4a–4e straipsniai).

(3) Maksimalus koncesijų skaičius yra 20.

(4) Pagal koncesiją, remiantis esminėmis ir papildomomis nuostatomis, nustatytomis pagal 4c straipsnio 2 dalį, jos gavėjui suteikiama teisė organizuoti ir tarpininkauti dėl sporto lažybų internete, nukrypstant nuo 4 straipsnio 4 dalyje numatyto draudimo. 4 straipsnio 5 ir 6 dalys taikomos pagal analogiją. Koncesijos taikymo sritis apribojama Vokietijos Federacinės Respublikos ir valstybių narių, kurios pripažįsta, kad jų nacionalinėje teritorijoje galioja Vokietijos leidimas, teritorija.

(5) Siekdamos 1 straipsnyje nurodytų tikslų federalinės žemės apriboja tarpininkavimo lažyboms subjektų skaičių. Šių subjektų vykdomam tarpininkavimui dėl sporto lažybų reikia 4 straipsnio 1 dalies pirmajame sakinyje nurodyto leidimo. 29 straipsnio 2 dalies antrasis sakinys taikomas pagal analogiją.“

21 Pagal Pakeistos sutarties 29 straipsnį viešiesiems subjektams, kurie turi leidimą organizuoti sporto lažybas, ir jų tarpininkams leidžiama ir toliau siūlyti tokias lažybas vienus metus nuo pirmosios koncesijos išdavimo, kai jie patys neturi koncesijos.

22 Pakeistos sutarties 4a–4e straipsniuose nustatyta koncesijų suteikimo tvarka. Visų pirma šios sutarties 4a straipsnio 4 dalyje išdėstytos sąlygos, pagal kurias suteikiant koncesiją taikomas reikalavimas, kad pirmiausia būtų nustatyta, jog lėšų, reikalingų organizuojant azartinius lošimus, kilmė yra teisėta. Šios sutarties 4b straipsnyje numatytos koncesijų suteikimo procedūrinės taisyklės. Šiame straipsnyje, konkrečiai jo 5 dalyje, pirmiausia išvardyti kriterijai, kuriais remiantis galima nustatyti kelis kandidatus, tinkamus gauti koncesiją.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi priimti sprendimą dėl Kempteno prokuratūros (*Staatsanwaltschaft Kempten*, Bavarijos federalinė žemė) kaltinimų pagal Baudžiamojo kodekso 284 straipsnį, pateiktų dviejose sujungtose baudžiamosiose bylose prieš S. Ince, Vokietijoje gyvenančią Turkijos pilietę.

24 Kempteno prokuratūra kaltina S. Ince tarpininkavus dėl sporto lažybų be susijusios federalinės žemės kompetentingos institucijos išduoto leidimo naudojant Bavarijos federalinėje žemėje esančiame sporto bare įrengtą lošimų automatą. S. Ince rinko tokias statomas sumas bendrovės, kurios buveinė Austrijoje, ir licencijos, pagal kurią šioje valstybėje narėje leidžiama organizuoti sporto lažybas, turėtojo sąskaita. Tačiau minėta bendrovė neturėjo licencijos organizuoti tokių lažybų Vokietijoje.

25 S. Ince pirmoje baudžiamojoje byloje pateikti kaltinimai apima laikotarpį nuo 2012 m. sausio 11 d. iki 12 d., o antroje baudžiamojoje byloje – laikotarpį nuo 2012 m. balandžio 13 d. iki lapkričio 7 d. Šios bylos iš esmės skiriasi tik dėl Vokietijos teisės pagrindo, galiojusio faktų, kuriais kaltinama, egzistavimo laikotarpiu.

26 Faktai, pagrindžiantys pirmuosius kaltinimus ir antruosius kaltinimus laikotarpiu nuo 2012 m. balandžio 13 d. iki birželio 30 d., susiję su Įstatymu dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo, kuriame numatyta, kad baigus galioti Sutarčiai dėl azartinių lošimų jos taisyklės toliau taikomos Bavarijos federalinėje žemėje kaip federalinės žemės teisė. Šioje sutartyje buvo nustatytas sporto lažybų organizavimo ir tarpininkavimo dėl jų valstybės monopolis, pirma, jos 4 straipsnio 1 dalyje uždraudžiant organizuoti sporto lažybas ir tarpininkauti dėl jų be kompetentingos Bavarijos federalinės žemės institucijos išduoto leidimo ir, antra, 10 straipsnio 5 dalyje neleidžiant išduoti tokių leidimų privatiems subjektams.

27 Teisingumo Teismas sprendimuose *Stoß ir kt.* (C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ir C-410/07, EU:C:2010:504) ir *Carmen Media Group* (C-46/08, EU:C:2010:505) konstatavo, kad Vokietijos teismai galėjo teisėtai daryti išvadą, jog valstybės monopoliu, susidariusiu dėl Sutarties dėl loterijų ir dėl Sutarties dėl azartinių lošimų, negalima pasiekti bendrojo intereso tikslų, sistemingai ir nuosekliai nustatytų Vokietijos teisės aktų leidėjo, nes visų pirma šio valstybės monopolio turėtojai vykdo dažnas reklaminės kampanijas, o kompetentingos institucijos – politiką, kuria siekiama skatinti dalyvauti tam tikruose azartiniuose lošimuose, nepriklausančiuose šiam monopoliui ir sukeliančiuose ypač didelę priklausomybės riziką.

28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad visi Vokietijos teismai, kurie Teisingumo Teismui priėmus šiuos sprendimus turėjo nuspręsti, ar sporto lažybų valstybės monopolis buvo suderinamas su Sąjungos teise, padarė išvadą, kad taip nebuvo. Tačiau šie teismai nesutinka, kad pasekmes reikia sieti su šio monopolio neteisėtumu.

29 Viena vertus, kai kurie Vokietijos teismai, įskaitant aukštesniuosius administracinius teismus ir kai kurias administracines institucijas, mano, kad tik Sutarties dėl azartinių lošimų 10 straipsnio 5 dalis, kurioje numatyta išimtis dėl privačių subjektų, nesuderinama su Sąjungos teise, nes šios sutarties 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta pareiga turėti leidimą iš principo atitinka šią teisę. Todėl šie teismai, remdamiesi Sąjungos teisės viršenybės principu, atsisakė taikyti nuostatą, kurioje numatyta išimtis dėl privačių subjektų. Taigi, jie manė, kad tokiems subjektams turi būti taikomos Sutartyje dėl azartinių lošimų ir federalinių žemių taikymo įstatymuose numatytos materialinės sąlygos dėl leidimų suteikimo viešiesiems subjektams. Šių teismų manymu, reikia išnagrinėti kiekvieną atvejį atskirai, ar privatus subjektas pagal fiktyvią leidimų suteikimo procedūrą gali gauti leidimą remdamasis valstybės monopolio turėtojams ir jų tarpininkams numatytomis sąlygomis (toliau – fiktyvi leidimų suteikimo procedūra).

30 *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) pritarė teismų praktikai, nustatytai po sprendimų *Stoß ir kt.* (C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ir C-410/07, EU:C:2010:504) ir *Carmen Media Group* (C-46/08, EU:C:2010:505), paskui ją pritaikė keliais 2013 m. gegužės 16 d. priimtais sprendimais, leisdamas prevenciškai uždrausti privačiam subjektui organizuoti sporto lažybas ir tarpininkauti dėl jų be Vokietijos leidimo, kol kompetentingos institucijos nustatys, ar šis subjektas gali gauti tokį leidimą, jeigu bent akivaizdu, kad įvykdytos viešiesiems subjektams numatytos materialinės leidimo suteikimo sąlygos, išskyrus galimai neteisėtas nuostatas dėl monopolinės sistemos.

31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad pagal fiktyvią leidimų suteikimo procedūrą nė vienas privatus subjektas negavo leidimo organizuoti sporto lažybų ir tarpininkauti dėl jų Vokietijos teritorijoje.

32 Antra vertus, kiti Vokietijos teismai mano: kadangi Sąjungos teisė pažeista kartu dėl Sutartyje dėl azartinių lošimų ir federalinių žemių taikymo įstatymuose numatytos pareigos turėti leidimą ir išimties privatiems subjektams, to, kad atsisakyta taikyti minėtą išimtį ir ji pakeista fiktyvia leidimų suteikimo procedūra, nepakanka konstatuotam pažeidimui sušvelninti. Grįsdamas tokį požiūrį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Sutartyje dėl azartinių lošimų ir jos taikymo įstatymuose numatyta procedūra bei kriterijai skirti tik viešiesiems subjektams, organizuojantiems sporto lažybas ir tarpininkaujantiems dėl jų.

33 Faktai, kuriais grindžiami antrieji kaltinimai laikotarpiu nuo 2012 m. liepos 1 d. iki lapkričio 7 d., buvo reglamentuojami Pakeista sutartimi. Remiantis šios sutarties 10a straipsnyje nustatyta eksperimentine sporto lažybų išlyga, iki 2019 m. birželio 30 d. netaikomas draudimas suteikti privatiems subjektams leidimą organizuoti azartinius lošimus pagal šios sutarties 10 straipsnio 6 dalį, kiek tai susiję su sporto lažybomis. Taigi teoriškai privatūs subjektai gali gauti tokį leidimą, jeigu turi ankstesnę koncesiją organizuoti sporto lažybas.

34 Pagal šį naują reglamentavimą sporto lažybų organizatorius turi gauti tokią koncesiją. Jeigu šiam organizatoriui koncesija suteikta, jo tarpininkai gali gauti leidimą rinkti statomas sumas jo sąskaita. Minėtame 10a straipsnyje numatyta, kad pagal centralizuotai visoje Vokietijos teritorijoje organizuojamą procedūrą viešiesiems ir (arba) privatiems subjektams galima suteikti daugiausia 20 koncesijų. Vis dėlto pagal Pakeistos sutarties 29 straipsnį pareiga turėti koncesiją gali būti taikoma jau veikiantiems viešiesiems organizatoriams ir tarpininkams tik praėjus metams po pirmosios koncesijos gavimo.

35 2012 m. rugpjūčio 8 d. koncesijas suteikianti institucija paskelbė skelbimą apie viešąjį pirkimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, susijusį su konkursu dėl 20 koncesijų vykdyti sporto lažybų organizavimo veiklą.

36 Pirmiausia buvo suorganizuota preliminarios atrankos stadija, siekiant pašalinti kandidatus, neatitinkančius minimalių koncesijos gavimo sąlygų. Paskui vyko antroji, derybų, stadija, per kurią per pirmąją stadiją atrinkti kandidatai buvo pakviesti pateikti savo projektus koncesijas suteikiančiai institucijai. Pasibaigus šiai antrajai stadijai, buvo atlikta lyginamoji atranka pagal daug kriterijų.

37 Tam tikri privatūs subjektai išreiškė abejonių dėl šios procedūros skaidrumo ir nešališkumo.

38 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo dieną dar nebuvo išduota nė viena koncesija pagal Pakeistos sutarties 10a straipsnį. Vokietijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose nurodė, kad nors per atrankos procedūrą buvo atrinkti 20 kandidatų, koncesijų suteikimas buvo sustabdytas nutartimis, priimtomis per procedūrą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, pradėtą tam tikrų pašalintų kandidatų prašymu. Per 2015 m. birželio 10 d. posėdį ši vyriausybė patikslino, kad tuo metu koncesijos vis dar nebuvo suteiktos dėl kitų aplinkybių, atsiradusių vykdant nacionalines teismines procedūras.

39 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad egzistuoja objektyvios pažeidimo, kuriuo kaltinama S. Ince pagal Baudžiamojo kodekso 284 straipsnį, aplinkybės, nes ji vykdė tarpininkavimo dėl sporto lažybų veiklą be leidimo. Tačiau šis teismas turi abejonių dėl baudžiamumo už šią veiklą pagal Sąjungos teisę.

40 Tokiomis aplinkybėmis *Amtsgericht Sonthofen* (Zonthofeno apylinkės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„[I. Dėl pirmojo kaltinimo (2012 m. sausis) ir dėl antrojo kaltinimo (apimančio laikotarpį iki 2012 m. birželio pabaigos):]

1. a) Ar SESV 56 straipsnį reikia aiškinti taip, kad teisėsaugos institucijoms draudžiama taikyti sankcijas už tarpininkavimą sporto lažybose be Vokietijos leidimo kitose valstybėse narėse licencijuotiems lažybų organizatoriams, kai tarpininkauti leidžiama tik Vokietijos leidimą turintiems organizatoriams, o dėl Europos Sąjungos teisei prieštaraujančios teisinės padėties („sporto lažybų monopolis“) nacionalinės įstaigos neturi teisės išduoti leidimo privatiems lažybų organizatoriams?

   b) Ar atsakymas į 1a klausimą būtų kitoks, jei vienoje iš 15 Vokietijos federalinių žemių, kurios kartu sukūrė valstybinį sporto lažybų monopolį ir kartu jį įgyvendina, valstybės institucijos vykstant draudimo procesui arba baudžiamojoje byloje teigs, kad teisės aktuose įtvirtintas draudimas išduoti leidimą privatiems paslaugų teikėjams būtų netaikomas, jeigu būtų gautas prašymas išduoti leidimą organizuoti lažybas arba tarpininkauti dėl jų toje federalinėje žemėje?

   c) Ar Sąjungos teisės principai, ypač laisvė teikti paslaugas, taip pat Sprendimas *Stanleybet International ir kt.* (C-186/11 ir C-209/11, EU:C:2013:33) turi būti aiškinami kaip prieštaraujantys nuolatiniam, tariamai „prevenciniam“ draudimui tarpininkauti dėl sporto lažybų tarptautiniu mastu ar sankcijų už šią veiklą taikymui, kai argumentuojama tuo, kad uždraudusi įstaiga priimdama sprendimą negalėjo „akivaizdžiai, t. y. be tolesnio tyrimo, nustatyti“, ar tarpininkavimo veikla atitiks visas esmines leidimo sąlygas, tai pat valstybės monopolio išlygą?

2. Ar Direktyva 98/34 turi būti aiškinama kaip prieštaraujanti sankcijų taikymui už tarpininkavimą sporto lažybose ne Sąjungos valstybės narės licenciją turinčio lažybų organizatoriaus lošimo automatais be Vokietijos leidimo, kai valstybės kišimasis grindžiamas atskiros federalinės žemės įstatymu, apie kurį nebuvo pranešta Europos Komisijai ir kuriame įtvirtintos pasibaigusios [Sutarties dėl azartinių lošimų] nuostatos?

[II. Dėl antrojo kaltinimo, apimančio laikotarpį nuo 2012 m. liepos mėnesio:]

3. Ar SESV 56 straipsnis, skaidrumo principas, lygybės principas ir <...> Sąjungos teisėje įtvirtintas nepotizmo draudimas turi būti aiškinami kaip prieštaraujantys sankcijų taikymui už tarpininkavimą ne [Sąjungos] valstybės narės licenciją turinčio lažybų organizatoriaus sporto lažybose be Vokietijos leidimo, kai devyneriems metams parengta [Pakeista sutartis] įtvirtina „eksperimentinę sporto lažybų išlygą“, numatančią teorinę galimybę per septynerius metus išduoti daugiausia 20 koncesijų, taip pat ir privatiems lažybų organizatoriams, o kaip būtina tarpininkavimo leidimo sąlyga nurodomas legalizavimas visose Vokietijos federalinėse žemėse, kai:

   a) koncesijų išdavimo procedūrą vykdo ir su ja susijusiuose ginčuose dalyvauja koncesijas išduodanti tarnyba kartu su advokatų kontora, kuri reguliariai konsultuodavo daugelį federalinių žemių ir jų loterijų bendroves dėl Europos Sąjungos teisei prieštaraujančio sporto lažybų monopolio, be to, atstovaudavo joms nacionaliniuose teismuose prieš privačius lažybų paslaugų teikėjus, taip pat kuriai buvo pavesta atstovauti valstybinėms institucijoms per

prejudicinių sprendimų procedūras priimant sprendimus *Stoß ir kt.* (C-316/07, C-358/07, C-359/07, C-360/07, C-409/07 ir C-410/07, EU:C:2010:504), *Carmen Media Group* (C-46/08, EU:C:2010:505) ir *Winner Wetten* (C-409/06, EU:C:2010:503);

b) 2012 m. rugpjūčio 8 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbto koncesijos konkurso sąlygose nedetalizuojami nei minimalūs teikiamų programų reikalavimai, nei kitų reikalaujamų pareiškimų ir pažymų turinys, nei daugiausia 20 koncesininkų atrankos kriterijai, o išsamesnė informacija vadinamajame „informaciniame memorandume“ ir daugelyje kitų dokumentų buvo pateikta tik pasibaigus prašymų pateikimo terminui ir tik tiems kandidatams, kurie pateko į „antrąjį koncesijos procedūros etapą“;

c) praėjus aštuoniems mėnesiams nuo procedūros pradžios, priešingai, nei buvo nurodyta skelbiant konkursą, koncesijas išduodanti tarnyba pakvietė tik [keturiolika] prašymų koncesijai gauti teikėjų asmeniškai pristatyti savo socialines ir saugumo programas, nes tik tiek pareiškėjų esą 100 % įvykdė minimalius reikalavimus koncesijai gauti, o praėjus [penkiolikai] mėnesių nuo procedūros pradžios pranešė, kad nė vienas iš kandidatų nepateikė „tikrų“ įrodymų, kad įvykdė minimalius reikalavimus;

d) valstybinių loterijos bendrovių konsorciumą apimanti valstybinė įmonė, prašymo koncesijai gauti teikėja <...>, yra viena iš tų [keturiolikos] kandidatų, kurie buvo pakviesti į koncesijas išduodančią tarnybą pristatyti savo programas, tačiau vargu ar jai gali būti išduota koncesija dėl jos organizacinių sąsajų su sporto renginių organizatoriais, nes teisės aktai <...> reikalauja griežtos takoskyros tarp aktyvaus sporto ir jį organizuojančių asociacijų bei sporto lažybų organizatorių ir jų tarpininkų;

e) vienas iš reikalavimų siekiant koncesijos – pateikti „teisėtą lėšų, reikalingų planuojamoms sporto lažyboms rengti, kilmę“;

f) koncesijas suteikianti tarnyba ir sprendimus dėl koncesijų suteikimo priimanti azartinių lošimų komisija [(*Glücksspielkollegium*)], kurią sudaro federalinių žemių atstovai, nesinaudoja galimybe suteikti koncesiją privatiems lažybų organizatoriams, tačiau valstybinėms loterijų bendrovėms leidžiama be koncesijos organizuoti sporto lažybas, loterijas ir kitus azartinius lošimus, platinti ir reklamuoti juos visą šalį apimančiame komercinių priėmimo punktų tinkle dar vienus metus po galimos koncesijos išdavimo datos?“

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

41 Belgijos vyriausybė iš esmės ginčija Teisingumo Teismo kompetenciją atsakyti į prejudicinius klausimus, nes pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija nepatenka į laisvės teikti paslaugas, kuri, remiantis SESV 56 straipsniu, suteikiama tik valstybių narių piliečiams, išskyrus trečiųjų valstybių piliečius, kaip antai S. Ince, taikymo sritį.

42 Šiuo klausimu reikia konstatuoti: kadangi S. Ince rinko statomas sumas Austrijoje įsteigtos bendrovės sąskaita, pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija yra šios bendrovės naudojimasis SESV 56 straipsnyje užtikrinama laisve teikti paslaugas.

43 Iš tiesų, kai valstybėje narėje įsteigta bendrovė vykdo statomų sumų rinkimo veiklą per tarpininką, ūkio subjektą, įsteigtą kitoje valstybėje narėje, šiam subjektui taikomi veiklos apribojimai priskiriami prie laisvės teikti paslaugas taikymo srities (pagal analogiją žr. Sprendimo *Gambelli ir kt.*, C-243/01, EU:C:2003:597, 46 punktą).

44 Taigi Teisingumo Teismas turi kompetenciją atsakyti į prejudicinius klausimus.

Dėl pirmojo klausimo

Dėl priimtinumo

45 Vokietijos vyriausybė nurodo pirmojo klausimo a punkto nepriimtinumą, nes jis yra hipotetinio pobūdžio, todėl, atsižvelgiant į tam tikrų Bavarijos administracinių ir teisminių institucijų praktiką, kurią sudaro „fiktyvus“ leidimų suteikimo sąlygų, numatytų siekiant atrinkti išimtinių teisių turėtojus, siejamus su valstybės monopoliu, kuris laikomas prieštaraujančiu Sąjungos teisei, taikymas, šis monopolis iš tikrųjų turėtų nustoti egzistuoti.

46 Šį argumentą reikia atmesti, nes šios praktikos suderinamumas su SESV 56 straipsniu kaip tik yra pirmojo klausimo antros ir trečios dalių dalykas. Taigi Teisingumo Teismo atsakymas į šio klausimo pirmąją dalį lieka reikalingas siekiant išspręsti pagrindinę bylą, jeigu Teisingumo Teismas, atsakydamas į šio klausimo antrą ir trečią dalis, manytų, kad remiantis tokia praktika negalima užtikrinti valstybės monopolio sistemos suderinamumo su SESV 56 straipsniu pagal Sutartį dėl azartinių lošimų ir federalinių žemių įstatymus, dėl jų taikymo laikomus prieštaraujančiais Sąjungos teisei remiantis nacionalinių teismų išvadomis.

47 Be to, Graikijos vyriausybė ginčija pirmojo klausimo b ir c punktų priimtinumą, nes jie yra hipotetinio pobūdžio, kadangi Vokietijos institucijos neturėjo galimybės išnagrinėti S. Ince tinkamumo gauti leidimą organizuoti sporto lažybas arba tarpininkauti dėl jų.

48 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog valstybė narė negali taikyti baudžiamosios sankcijos už tai, kad nebuvo laikytasi administracinių formalumų, kai pažeisdama Sąjungos teisę susijusi valstybė narė neleido šio formalumo įvykdyti ar jo įvykdymą padarė neįmanomą. Kadangi pagal pirmojo prejudicinio klausimo b ir c punktus siekiama nustatyti, ar nacionalinės teisės aktuose numatytos leidimų suteikimo sąlygos prieštarauja Sąjungos teisei, šio klausimo svarba sprendžiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nagrinėjamas bylas yra neginčijama (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Costa ir Cifone*, C-72/10 ir C-77/10, EU:C:2012:80, 43 punktą).

49 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pirmasis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

50 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju klausimu iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 56 straipsnį reikia aiškinti kaip draudžiantį valstybės narės teisėsaugos institucijoms skirti sankciją už tarpininkavimą dėl sporto lažybų be leidimo, vykdomą privataus subjekto kito privataus subjekto, kuris neturi leidimo organizuoti sporto lažybų šioje valstybėje narėje, bet turi licenciją kitoje valstybėje narėje, sąskaita, jeigu pareiga turėti leidimą organizuoti sporto lažybas arba tarpininkauti dėl jų priklauso valstybės monopolio sistemai, kurią nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančia Sąjungos teisei. Be to, šis teismas klausia, ar SESV 56 straipsnyje draudžiama tokia sankcija net ir tuomet, kai privatus subjektas teoriškai gali gauti leidimą organizuoti sporto lažybas arba tarpininkauti dėl jų, nes tokio leidimo suteikimo procedūros žinojimas nebuvo užtikrinamas ir sporto lažybų valstybės monopolis, kurį nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančiu Sąjungos teisei, toliau egzistavo, nepaisant to, kad buvo taikyta tokia procedūra.

51 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia Teisingumo Teismo apie pasekmes, kurias valstybės narės administracinės ir teisminės institucijos turi sieti su išvada, kad su Sąjungos teise nesuderinamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias nustatomas sporto lažybų valstybės monopolis, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kol toks Sąjungos teisės pažeidimas bus pašalintas vykdant įstatymų ar kitų teisės aktų reformą.

52 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad remiantis Sąjungos teisės viršenybės principu, kalbant apie tiesiogiai taikomų sutarčių nuostatų bei institucijų aktų ir valstybių narių nacionalinės teisės santykį, tokios įsigaliojusios nuostatos ir aktai lemia savaiminį bet kokių joms prieštaraujančių nacionalinės teisės nuostatų netaikymą (žr. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 17 punktą; Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257, 18 punktą ir Sprendimo *Winner Wetten*, C-409/06, EU:C:2010:503, 53 punktą).

53 Teisingumo Teismas patikslino, kad dėl tiesiogiai taikytinos Sąjungos teisės viršenybės nacionalinės teisės aktas dėl lažybų dėl sporto renginių valstybės monopolio, kuriame, nacionalinio teismo konstatavimu, yra su laisve teikti paslaugas nesuderinamų apribojimų, todėl juo neprisidedama nuosekliai ir sistemiškai ribojant lažybų veiklą, negali būti toliau taikomas pereinamuoju laikotarpiu (žr. Sprendimo *Winner Wetten*, C-409/06, EU:C:2010:503, 69 punktą ir Sprendimo *Stanleybet International ir kt.*, C-186/11 ir C-209/11, EU:C:2013:33, 38 punktą).

54 Vis dėlto atsisakymas taikyti pereinamąjį laikotarpį nacionalinės teisės aktų nesuderinamumo su SESV 56 straipsniu atveju nebūtinai lemia atitinkamos valstybės narės pareigą liberalizuoti azartinių lošimų rinką, jeigu ji mano, kad toks liberalizavimas nesuderinamas su vartotojų apsaugos lygiu ir socialine santvarka, kuriuos ši valstybė narė siekia užtikrinti. Pagal dabartinę Sąjungos teisę siekdamos, kad monopolis būtų suderinamas su ESV sutarties nuostatomis, valstybės narės turi reformos teisę, jam, be kita ko, taikant veiksmingą ir griežtą viešosios valdžios institucijų kontrolę (žr. Sprendimo *Stanleybet International ir kt.*,C-186/11 ir C-209/11, EU:C:2013:33, 46 punktą).

55 Bet kuriuo atveju, jei atitinkama valstybė narė mano, kad esamo monopolio reforma siekiant jį suderinti su Sutarties nuostatomis yra negalima ir kad azartinių lošimų liberalizavimas labiau atitinka vartotojų apsaugos lygį ir socialinę santvarką, kuriuos ji siekia užtikrinti, ji privalo laikytis pagrindinių sutarčių nuostatų, visų pirma SESV 56 straipsnio, vienodo požiūrio ir nediskriminavimo dėl pilietybės principų, taip pat iš jų kylančios skaidrumos pareigos. Tokiu atveju išankstinio administracinio leidimo sistemos įtvirtinimas šioje valstybėje narėje tiek, kiek tai susiję su tam tikrų rūšių azartinių lošimų pasiūla, turi būti grindžiamas objektyviais, nediskriminaciniais ir iš anksto žinomais kriterijais, užtikrinančiais, kad taip bus pakankamai apribota nacionalinių valdžios institucijų diskrecija tam, kad ja nebūtų naudojamasi savavališkai (žr. Sprendimo *Carmen Media Group*, C-46/08, EU:C:2010:505, 90 punktą ir Sprendimo *Stanleybet International ir kt.*, C-186/11 ir C-209/11, EU:C:2013:33, 47 punktą).

56 Atsižvelgiant į šiuos principus, reikia patikrinti, ar tokia praktika, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama fiktyvi leidimų organizuoti sporto lažybas ir tarpininkauti dėl jų išdavimo procedūra, atitinka objektyvius, nediskriminacinius ir iš anksto žinomus kriterijus.

57 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad tokia praktika *per se* nėra kodifikuota. Be to, nepaisant Vokietijos vyriausybės nurodytos aplinkybės, kad institucijai, kompetentingai centralizuotai išduoti leidimus organizuoti sporto lažybas Bavarijos federalinėje žemėje, buvo pateikta daugiau kaip 70 privačių subjektų prašymų, nei iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nei iš suinteresuotųjų asmenų pateiktų pastabų nematyti, kad ši praktika buvo paskelbta siekiant informuoti privačius subjektus, kurie galėtų organizuoti sporto lažybas arba rinkti jų statomas sumas. Taigi atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atliktą nagrinėjimą negalima konstatuoti, kad buvo užtikrintas tokių subjektų informavimas apie šią praktiką.

58 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad kompetentingos federalinių žemių institucijos netaiko šios fiktyvios leidimų suteikimo procedūros vieningai ir vienodai; ją taiko tik tam tikros institucijos, į kurias kreipiamasi. Be to, kaip išdėstyta šio sprendimo [29–32] punktuose, Vokietijos teismai nesutaria dėl tokios procedūros teisėtumo.

59 Šiomis aplinkybėmis negalima neatsižvelgti į tai, kad privatūs subjektai negali žinoti nei procedūros, kurios reikia laikytis norint prašyti leidimo organizuoti sporto lažybas ir tarpininkauti dėl jų, nei sąlygų, kuriomis šis leidimas jiems suteikiamas arba atsisakoma jį suteikti. Toks neapibrėžtumas neleidžia atitinkamiems subjektams žinoti iš SESV 56 straipsnio kylančių jų teisių ir pareigų apimties, todėl tokia tvarka turi būti laikoma prieštaraujančia teisinio saugumo principui (pagal analogiją žr. Sprendimo *Église de scientologie*, C-54/99, EU:C:2000:124, 22 punktą; Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-483/99, EU:C:2002:327, 50 punktą ir Sprendimo *Festersen*, C-370/05, EU:C:2007:59, 43 punktą).

60 Bet kuriuo atveju reikia pabrėžti, kad, kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą fiktyvią leidimų išdavimo procedūrą privačiam subjektui nebuvo išduotas nė vienas leidimas organizuoti sporto lažybas arba joms tarpininkauti.

61 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė: kadangi leidimų organizuoti sporto lažybas arba joms tarpininkauti suteikimo sąlygų, taikytinų viešiesiems subjektams pagal Sutartį dėl azartinių lošimų ir federalinių žemių įstatymus dėl taikymo, tikslas yra būtent pateisinti privačių subjektų išimtį, jie praktiškai niekada negali įvykdyti šių sąlygų. Tai dar labiau matyti iš *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) 2013 m. gegužės 16 d. sprendimų, pagal kuriuos leidžiama prevenciškai uždrausti privatiems subjektams, kurie neatitinka sąlygų gauti tokį leidimą, organizuoti sporto lažybas ir tarpininkauti dėl jų.

62 Iš to, kas konstatuota, kaip tvirtino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, S. Ince ir Komisija, matyti, kad tokia praktika, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamoji fiktyvi leidimų suteikimo tvarka, negali būti laikoma pašalinančia nacionalinių teismų konstatuotą nacionalinės teisės nuostatų, nustatančių sporto lažybų organizavimo ir tarpininkavimo dėl jų valstybės monopolį, nesuderinamumą su Sąjungos teise.

63 Dėl tokio nesuderinamumo pasekmių reikia priminti, kad valstybė narė negali taikyti baudžiamosios sankcijos dėl to, kad nebuvo laikytasi administracinių formalumų, kai pažeisdama Sąjungos teisę valstybė narė neleido šio formalumo įvykdyti ar jo įvykdymą padarė neįmanomą (žr. Sprendimo *Placanica ir kt.*, C-338/04, C-359/04 ir C-360/04, EU:C:2007:133, 69 punktą; Sprendimo *Stoß ir kt.*, C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ir C-410/07, EU:C:2010:504, 115 punktą ir Sprendimo *Costa ir Cifone*, C-72/10 ir C-77/10, EU:C:2012:80, 43 punktą).

64 Toks draudimas, kuris kyla iš Sąjungos teisės pirmenybės principo ir ES 4 straipsnio 3 dalyje numatyto lojalaus bendradarbiavimo principo, kalbant apie kompetenciją, taikomas visoms atitinkamoms valstybės narės institucijoms, įskaitant teisėsaugos institucijas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 64 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

65 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmojo klausimo a–c punktus reikia atsakyti taip: SESV 56 straipsnis aiškintinas kaip draudžiantis valstybės narės teisėsaugos institucijoms skirti sankciją už tarpininkavimą sporto lažyboms be leidimo, vykdomą privataus subjekto kito privataus subjekto, kuris neturi leidimo organizuoti sporto lažybų šioje valstybėje narėje, bet turi licenciją kitoje valstybėje narėje, sąskaita, jeigu pareiga turėti leidimą organizuoti sporto lažybas arba tarpininkauti dėl jų priklauso valstybės monopolio sistemai, kurią nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančia Sąjungos teisei. SESV 56 straipsnyje draudžiama tokia sankcija net ir tuomet, kai privatus subjektas teoriškai gali gauti leidimą organizuoti sporto lažybas arba tarpininkauti dėl jų, nes tokio leidimo suteikimo procedūros žinojimas nebuvo užtikrintas ir sporto lažybų valstybės monopolis, kurį nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančiu Sąjungos teisei, toliau egzistavo, nepaisant to, kad buvo taikyta tokia procedūra.

Dėl antrojo klausimo

66 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas antruoju klausimu iš esmės nori sužinoti, ar Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad federalinės žemės teisės akto projektui, kuriame atitinkamos federalinės žemės lygiu išlaikomos baigusio galioti skirtingoms valstybės narės federalinėms žemėms bendro teisės akto nuostatos, taikoma 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta pranešimo pareiga, jeigu šiame projekte yra techninių reglamentų, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 1 straipsnį, nes neįvykdžius šios pareigos šiais techniniais reglamentais negalima remtis baudžiamojoje byloje prieš privatų asmenį, nors apie šio bendro teisės akto projektą buvo anksčiau pranešta Komisijai pagal Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalį ir aiškiai numatyta pratęsimo galimybė, kuria vis dėlto nebuvo pasinaudota.

67 Pirmiausia reikia priminti, kad Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos pranešti Komisijai nesilaikymas yra procedūros pažeidimas priimant atitinkamus techninius reglamentus, lemiantis šių techninių reglamentų netaikymą, vadinasi, jais negali būti remiamasi prieš privačius asmenis (žr., be kita ko, Sprendimo *Ivansson ir kt.*, C-307/13, EU:C:2014:2058, 48 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

68 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip savo išvados 60 punkte nurodė generalinis advokatas, nors pagal šios direktyvos 8 straipsnio 1 dalį reikalaujama pateikti Komisijai visą įstatymo, kuriame yra techninių reglamentų, projektą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-279/94, EU:C:1997:396, 40 ir 41 punktus), nesilaikant šios pareigos netaikomos ne visos tokio įstatymo nuostatos, o tik jame esantys techniniai reglamentai.

69 Todėl siekiant pateikti naudingą atsakymą į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, pirma, reikia patikrinti, ar S. Ince tariamai pažeistos Sutarties dėl azartinių lošimų nuostatos, kurios buvo toliau taikomos baigus galioti šiai sutarčiai kaip Bavarijos federalinės žemės teisė pagal Įstatymą dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo, yra „techniniai reglamentai“, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 98/34 1 straipsnio 11 punktą.

70 Pagal šią nuostatą sąvoka „techninis reglamentas“ apima keturias priemonių kategorijas, t. y. pirma, „techninę specifikaciją“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 98/34 1 straipsnio 3 punktą, antra, „kitus reikalavimus“, kaip apibrėžta šios direktyvos 1 straipsnio 4 punkte, trečia, šios direktyvos 1 straipsnio 5 punkte nurodytą „paslaugų taisyklę“ ir, ketvirta, „valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, draudžiančius gaminį gaminti, įvežti, parduoti ar naudoti arba draudžiančius teikti paslaugą arba ja naudotis, arba steigti paslaugų teikėjo verslą“.

71 Pirmiausia atrodo, kad Sutartyje dėl azartinių lošimų nėra jokios nuostatos, priklausančios pirmajai techninių reglamentų kategorijai, t. y. sąvokai „techninė specifikacija“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 98/34 1 straipsnio 3 punktą. Ši sąvoka reiškia tik nacionalines priemones, kuriomis daroma nuoroda į patį gaminį ar jo pakuotę, todėl nustato vieną iš reikalaujamų gaminio požymių (žr. Sprendimo *Fortuna ir kt.*, C-213/11, C-214/11 ir C-217/11, EU:C:2012:495, 28 punktą ir Sprendimo *Ivansson ir kt.*, C-307/13, EU:C:2014:2058, 19 punktą). Sutartis dėl azartinių lošimų reglamentuoja sporto lažybų organizavimą ir tarpininkavimą dėl jų nedarant nuorodų į gaminius, kurie gali būti įtraukti į tokią veiklą.

72 Dėl tos pačios priežasties Sutartyje dėl azartinių lošimų dar labiau negali būti antrajai techninių reglamentų kategorijai priklausančių nuostatų, t. y. sąvokai „kiti reikalavimai“, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 1 straipsnio 4 punktą, nes ši nuostata nurodo į rinką patekusio gaminio būvio ciklą.

73 Galiausiai reikia patikrinti, ar Sutartyje dėl azartinių lošimų yra nuostatų, priklausančių trečiajai ir (arba) ketvirtajai „techninių reglamentų“ kategorijoms, išvardytoms Direktyvos 98/34 1 straipsnio 11 punkte, t. y. „paslaugų taisyklėms“ arba taisyklėms, „draudžiančioms teikti paslaugą arba ja naudotis, arba steigti paslaugų teikėjo verslą“.

74 Pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 5 punktą „paslaugų taisyklė“ yra bet koks bendro pobūdžio reikalavimas, susijęs su paslaugų verslo steigimu ir vertimusi juo, kaip nurodyta 2 punkte, kurios apibrėžiamos kaip „bet kuri informacinės visuomenės paslauga, t. y. paprastai už atlyginimą per atstumą, elektroninėmis priemonėmis ir asmenišku paslaugų gavėjo prašymu teikiama paslauga“.

75 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad, kaip per posėdį tvirtino Komisija, tam tikros Sutarties dėl azartinių lošimų nuostatos gali būti kvalifikuojamos kaip „paslaugų taisyklės“, nes jos susijusios su „informacinės visuomenės paslauga“, kaip ji apibrėžiama pagal Direktyvos 98/34 1 straipsnio 2 punktą. Šios nuostatos apima Sutarties dėl azartinių lošimų 4 straipsnio 4 dalyje numatytą draudimą siūlyti azartinius lošimus internete, šio draudimo išimtis, išvardytas šios sutarties 25 straipsnio 6 dalyje, galimybės siūlyti sporto lažybas naudojantis telekomunikacijų priemonėmis apribojimus pagal minėtos sutarties 21 straipsnio 2 dalį ir draudimą reklamuoti azartinius lošimus internete arba naudojantis telekomunikacijų priemonėmis pagal tos pačios sutarties 5 straipsnio 3 dalį.

76 Tačiau Sutarties dėl azartinių lošimų nuostatos, nesusijusios su „informacinės visuomenės paslauga“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 98/34 1 straipsnio 2 punktą, pagal kurias nustatoma pareiga gauti leidimą organizuoti sporto lažybas arba rinkti statomas sumas ir tai, kad toks leidimas negali būti išduodamas privatiems subjektams, nėra „techniniai reglamentai“, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 1 straipsnio 11 punktą. Iš tiesų nacionalinės nuostatos, nustatančios tik įmonių steigimo arba paslaugų teikimo sąlygas, pavyzdžiui, nuostatos, kurios komercinės veiklos vykdymą susieja su išankstiniu leidimu, nėra techniniai reglamentai, kaip jie suprantami pagal šią nuostatą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Lindberg*, C-267/03, EU:C:2005:246, 87 punktą).

77 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinėse sujungtose baudžiamosiose bylose S. Ince kaltinama pažeidusi tam tikras šio sprendimo [75] punkte išvardytas nuostatas, kurios turi būti laikomos nustatančiomis paslaugų taisykles, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 98/34 1 straipsnio 5 punktą.

78 Antra, reikia išnagrinėti, ar Įstatymui dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo, kiek pagal jį Sutarties dėl azartinių lošimų nuostatos tapo taikytinos kaip Bavarijos federalinės žemės nuostatos baigus galioti šiai sutarčiai, taikyta pranešimo Komisijai pareiga pagal Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalį, nes darant prielaidą, kad S. Ince kaltinama pažeidusi kelis Sutartyje dėl azartinių lošimų nustatytus techninius reglamentus, ji negalėtų jais remtis, jei nebūtų pranešta.

79 Šiuo klausimu visų pirma reikia nurodyti, kad, kaip pažymėjo Komisija, Įstatymo dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo nuostatoms turėtų būti taikoma tik pareiga, kuri pagal Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą nustatyta valstybėms narėms – „iš naujo pateikti“ pakeitimus, smarkiai keičiančius techninio reglamento projektą. Ši pareiga siejama su prielaida, kurios negalima daryti šioje byloje, kad po to, kai apie techninio reglamento projektą buvo pranešta Komisijai, per nacionalinės teisės aktų leidybos procesą padaryta reikšmingų šio projekto pakeitimų.

80 Vis dėlto reikia išnagrinėti, ar prieš priimant Įstatymą dėl Sutarties dėl azartinių lošimų apie jį papildomai ir nepriklausomai nuo pranešimo apie Sutarties dėl azartinių lošimų projektą turėjo būti pranešta Komisijai pagal Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą.

81 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad nors taisyklių, reglamentuojančių sporto lažybų organizavimą ir tarpininkavimą dėl jų pagal Įstatymą dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo, turinys yra identiškas Sutarties dėl azartinių lošimų, apie kurią anksčiau pranešta Komisijai, taisyklėms, skiriasi jų taikymo sritis laiko atžvilgiu ir teritoriškai.

82 Todėl įgyvendinant pagal Direktyvą 98/34 siekiamus tikslus reikalaujama, kad apie teisės akto, pavyzdžiui, Įstatymo dėl Sutarties dėl azartinių lošimų įgyvendinimo, projektą būtų pranešta Komisijai pagal šios direktyvos 8 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą. Iš šios direktyvos 5 ir 6 konstatuojamųjų dalių, be kita ko, matyti, kad ja, pirma, siekiama užtikrinti valstybės narės ketinamų priimti techninių reglamentų prevencinę kontrolę, informuojant Komisiją ir kitas valstybes nares iki jų priėmimo. Antra, kaip nurodyta šios direktyvos 7 konstatuojamojoje dalyje, direktyva siekiama leisti ūkio subjektams geriau pasinaudoti vidaus rinkai būdingais pranašumais, numatant reguliarų valstybių narių techninių reglamentų skelbimą, ir suteikti galimybę šiems subjektams įvertinti jų poveikį.

83 Ypač atsižvelgiant į šį antrąjį tikslą svarbu, kad vienos valstybės narės ūkio subjektai būtų informuoti apie kitos valstybės narės priimtus techninius reglamentus ir jų taikymo sritį laiko atžvilgiu ir teritoriškai tam, kad jie galėtų žinoti galimų taikyti pareigų apimtį ir sureaguoti į šiuos tekstus, taip pat prireikus per tinkamą laikotarpį priderinti savo gaminius arba paslaugas.

84 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 98/34 8 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad federalinės žemės teisės akto projektui, kuriame atitinkamos federalinės žemės lygiu išlaikomos baigusio galioti skirtingoms valstybės narės federalinėms žemėms bendro teisės akto nuostatos, taikoma 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta pranešimo pareiga, jeigu šiame projekte yra techninių reglamentų, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 1 straipsnį, nes, neįvykdžius šios pareigos, šiais techniniais reglamentais negalima remtis baudžiamojoje byloje prieš privatų asmenį. Tokia pareiga neginčijama dėl to, kad apie šio bendro teisės akto projektą buvo anksčiau pranešta Komisijai pagal minėtos direktyvos 8 straipsnio 1 dalį ir aiškiai numatyta pratęsimo galimybė, kuria vis dėlto nebuvo pasinaudota.

Dėl trečiojo klausimo

85 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas trečiuoju klausimu iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 56 straipsnį reikia aiškinti kaip draudžiantį valstybei narei skirti sankciją už tarpininkavimą dėl sporto lažybų be leidimo, vykdomą jos teritorijoje privataus subjekto, kuris turi licenciją organizuoti sporto lažybas kitoje valstybėje narėje, sąskaita:

— jeigu išduodant leidimą organizuoti sporto lažybas taikoma pareiga šiam subjektui gauti koncesiją pagal koncesijų suteikimo procedūrą, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad per šią procedūrą nesilaikoma vienodo požiūrio ir nediskriminavimo dėl pilietybės principų bei iš jų kylančios skaidrumo pareigos, ir

— kadangi, nepaisant to, kad įsigaliojo nacionalinė nuostata, pagal kurią galima suteikti koncesijas privatiems subjektams, nuostatos, nustatančios sporto lažybų organizavimo ir tarpininkavimo dėl jų valstybės monopolio sistemą, kurias nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančiomis Sąjungos teisei, faktiškai buvo toliau taikomos.

86 Pirmiausia reikia priminti, kad paslaugų koncesijos sutartis sudarančios viešosios valdžios institucijos privalo apskritai laikytis pagrindinių Sutarties normų, visų pirma SESV 56 straipsnio ir ypač vienodo požiūrio bei nediskriminavimo dėl pilietybės principų ir iš jų kylančios skaidrumos pareigos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Sporting Exchange*, C-203/08, EU:C:2010:307, 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

87 Šiomis aplinkybėmis pagrindinis skaidrumo principo, išplaukiančio iš lygybės principo, tikslas iš esmės yra užtikrinti, kad bet kuris suinteresuotasis subjektas, remdamasis visa reikšminga informacija, galėtų nuspręsti dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, taip pat tai, kad perkančioji organizacija neturėtų favoritų ir nesielgtų savavališkai. Tai reiškia, kad visos sutarties sudarymo procedūros sąlygos ir taisyklės turi būti suformuluotos aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai, kad leistų visiems deramai informuotiems ir rūpestingiems konkurso dalyviams suprasti jų tikslią reikšmę ir juos aiškinti vienodai, o perkančiajai organizacijai – veiksmingai patikrinti, ar konkurso dalyvių pasiūlymai atitinka konkrečiam pirkimui taikomus kriterijus (Sprendimo *Costa ir Cifone*, C-72/10 ir C-77/10, EU:C:2012:80, 73 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

88 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis yra kompetentingas vertinti faktus ir aiškinti nacionalinės teisės aktus, kaip paskutinė instancija, atsižvelgdamas į šiuos principus turi išnagrinėti, ar dėl jo nustatytų faktorių, imamų atskirai ar kartu, gali kilti klausimas dėl koncesijų organizuoti sporto lažybas suteikimo procedūros, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, suderinamumo su vienodo požiūrio ir nediskriminavimo dėl pilietybės principais bei iš jų kylančia skaidrumo pareiga.

89 Šiuo atveju reikia nurodyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas trečiojo klausimo f punkte pažymėjo, kad koncesijas suteikianti tarnyba nepasinaudojo galimybe suteikti koncesijas privatiems subjektams pagal Pakeistos sutarties 10a straipsnį. Šio sprendimo 38 punkte paminėta, kad iš Vokietijos vyriausybės pastabų matyti, jog koncesijų suteikimas per atrankos procedūrą atrinktiems kandidatams buvo sustabdytas keliomis Vokietijos teismų nutartimis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Todėl faktų, kuriais kaltinama S. Ince, susiklostymo metu jokiam privačiam subjektui nebuvo leidžiama organizuoti sporto lažybų arba rinkti statomų sumų Vokietijoje, nes *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) praktika, nurodyta šio sprendimo 29 ir 30 punktuose, buvo toliau taikoma privatiems asmenims.

90 Vis dėlto, kaip tai trečiojo klausimo f punkte taip pat konstatavo *Amtsgericht Sonthofen* (Zonthofeno apylinkės teismas), viešieji subjektai, kurie turi leidimą organizuoti sporto lažybas ir tarpininkauti dėl jų, gautą pagal Sutartį dėl azartinių lošimų arba federalinių žemių įstatymus dėl jos taikymo, remdamiesi Pakeistos sutarties 29 straipsnio pareinamojo laikotarpio nuostata gali ir toliau vykdyti tokią veiklą vienus metus nuo pirmosios koncesijos išdavimo, nors patys neturi koncesijos.

91 Šiomis aplinkybėmis šis teismas mano, kad Sutartyje dėl azartinių lošimų ir federalinių žemių įstatymuose dėl jos taikymo numatyta sporto lažybų organizavimo ir tarpininkavimo dėl jų valstybės monopolio sistema, kurią Vokietijos teismai pripažino prieštaraujančia Sąjungos teisei, faktiškai buvo toliau taikoma.

92 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip priminta šio sprendimo 53–55 punktuose, Teisingumo Teismas Sprendime *Stanleybet International ir kt.* (C-186/11 ir C-209/11, EU:C:2013:33, 38, 46 ir 47 punktai) konstatavo, kad nacionalinės teisės aktas dėl azartinių lošimų valstybės monopolio, kuriame, nacionalinio teismo konstatavimu, yra su laisve teikti paslaugas nesuderinamų apribojimų, negali būti toliau taikomas pereinamuoju laikotarpiu. Tačiau atsisakymas taikyti pereinamąjį laikotarpį nebūtinai lemia atitinkamos valstybės narės pareigą liberalizuoti azartinių lošimų rinką, jeigu egzistuojantį monopolį galima reformuoti, siekiant jį suderinti su Sąjungos teise arba pakeisti objektyviais, nediskriminaciniais ir iš anksto žinomais kriterijais pagrįsta išankstinio administracinio leidimo suteikimo sistema.

93 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, be to, nesant reikalo nustatyti, ar remiantis kiekvienu trečiojo klausimo a–e punktuose nurodytu kriterijumi, imamu atskirai ar kartu, galima kelti klausimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos koncesijų suteikimo procedūros suderinamumo su SESV 56 straipsniu, reikia konstatuoti, kad teisės aktų reforma, susijusi su Pakeistos sutarties 10a straipsnyje numatytos eksperimentinės išlygos nustatymu, negali būti laikoma pašalinusia sporto lažybų organizavimo ir tarpininkavimo dėl jų valstybės monopolio, nustatyto pagal Sutarties dėl azartinių lošimų ir jos

taikymo įstatymų nuostatas, nesuderinamumą su SESV 56 straipsniu, nes, atsižvelgiant į trečiojo klausimo f punkte nurodytas aplinkybes, tokia sistema buvo toliau taikoma praktiškai, nepaisant to, kad ši reforma buvo įsigaliojusi.

94 Kaip priminta šio sprendimo 63 punkte, valstybė narė negali taikyti baudžiamosios sankcijos dėl to, kad nebuvo laikytasi administracinio formalumo, kai, pažeisdama Sąjungos teisę, ji pati neleido šio formalumo įvykdyti ar jo įvykdymą padarė neįmanomą.

95 Todėl į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 56 straipsnis aiškintinas kaip draudžiantis valstybei narei skirti sankciją už tarpininkavimą dėl sporto lažybų be leidimo, vykdomą jos teritorijoje privataus subjekto, kuris turi licenciją organizuoti sporto lažybas kitoje valstybėje narėje, sąskaita:

— jeigu išduodant leidimą organizuoti sporto lažybas taikoma pareiga šiam subjektui gauti koncesiją pagal koncesijų suteikimo procedūrą, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad per šią procedūrą nesilaikoma vienodo požiūrio ir nediskriminavimo dėl pilietybės principų bei iš jų kylančios skaidrumo pareigos, ir

— kadangi, nepaisant to, kad įsigaliojo nacionalinė nuostata, pagal kurią galima suteikti koncesijas privatiems subjektams, nuostatos, nustatančios sporto lažybų organizavimo ir tarpininkavimo dėl jų valstybės monopolio sistemą, kurias nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančiomis Sąjungos teisei, buvo toliau faktiškai taikomos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

96 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 56 straipsnį reikia aiškinti kaip draudžiantį valstybės narės teisėsaugos institucijoms skirti sankciją už tarpininkavimą dėl sporto lažybų be leidimo, vykdomą privataus subjekto kito privataus subjekto, kuris neturi leidimo organizuoti sporto lažybas šioje valstybėje narėje, bet turi licenciją kitoje valstybėje narėje, sąskaita, jeigu pareiga turėti leidimą organizuoti sporto lažybas arba tarpininkauti dėl jų priklauso valstybės monopolio sistemai, kurią nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančia Sąjungos teisei. Pagal SESV 56 straipsnį tokia sankcija draudžiama net ir tuomet, kai privatus subjektas teoriškai gali gauti leidimą organizuoti sporto lažybas arba tarpininkauti dėl jų, nes tokio leidimo suteikimo procedūros žinojimas nebuvo užtikrintas ir sporto lažybų valstybės monopolis, kurį nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančiu Sąjungos teisei, toliau egzistavo, nepaisant to, kad buvo taikyta tokia procedūra.**

2. **1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/34/EB, nustatančios informacijos apie techninius standartus, reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisykles teikimo tvarką, iš dalies pakeistos 1998 m. liepos 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/48/EB, 8 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad federalinės žemės teisės akto projektui, kuriame atitinkamos federalinės žemės lygiu išlaikomos baigusio galioti skirtingoms valstybės narės federalinėms žemėms bendro teisės akto nuostatos, taikoma 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta pranešimo pareiga, jeigu šiame projekte yra techninių reglamentų, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 1 straipsnį, nes, neįvykdžius šios pareigos, šiais techniniais reglamentais negalima remtis baudžiamojoje byloje prieš privatų**

asmenį. Tokia pareiga neginčijama dėl to, kad apie šio bendro teisės akto projektą buvo anksčiau pranešta Komisijai pagal minėtos direktyvos 8 straipsnio 1 dalį ir aiškiai numatyta pratęsimo galimybė, kuria vis dėlto nebuvo pasinaudota.

3. **SESV 56 straipsnį reikia aiškinti kaip draudžiantį valstybei narei skirti sankciją už tarpininkavimą dėl sporto lažybų be leidimo, vykdomą jos teritorijoje privataus subjekto, kuris turi licenciją organizuoti sporto lažybas kitoje valstybėje narėje, sąskaita:**

   — **jeigu išduodant leidimą organizuoti sporto lažybas taikoma pareiga šiam subjektui gauti koncesiją pagal koncesijų suteikimo procedūrą, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad per šią procedūrą nesilaikoma vienodo požiūrio ir nediskriminavimo dėl pilietybės principų bei iš jų kylančios skaidrumo pareigos, ir**

   — **kadangi, nepaisant to, kad įsigaliojo nacionalinė nuostata, pagal kurią galima suteikti koncesijas privatiems subjektams, nuostatos, nustatančios sporto lažybų organizavimo ir tarpininkavimo dėl jų valstybės monopolio sistemą, kurias nacionaliniai teismai pripažino prieštaraujančiomis Sąjungos teisei, faktiškai buvo toliau taikomos.**

Parašai.